

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL X, NO 20, STIP, 2025

ГОД. 10, БР. 20
ШТИП, 2025

VOL. X, NO 20
STIP, 2025

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 10, Бр. 20
Штип, 2025

Vol. 10, No 20
Stip, 2025

PALMK, VOL 10, NO 20, STIP, 2025

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Астрид Симоне Хлубик, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Алина Андреа Драгоеску Урлика, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Сунчана Туксар, Универзитет „Јурај Добрила“ во Пула, Хрватска
Саша Војковиќ, Универзитет во Загреб, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Озтурк Емироглу, Универзитет во Варшава, Полска
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија
Шахинда Езат, Универзитет во Каиро, Египет
Џулијан Чен, Универзитет Куртин, Австралија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delcev University, Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Astrid Simone Hlubik, King Michael I University, Romania
Alina Andreea Dragoescu Urlica, King Michael I University, Romania
Sunčana Tuksar, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia
Saša Vojković, University of Zagreb, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Öztürk Emiroğlu, University of Warsaw, Poland
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany
Chahinda Ezzat, Cairo University, Egypt
Julian Chen, Curtin University, Australia

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Луси Караниколова-Чочоровска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Ева Ѓорѓиевска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска
Натка Јанкова-Алаѓозовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Ева Ѓорѓиевска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>. Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Lusi Karanikolova-Chochovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Eva Gjorgjievska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska
Natka Jankova-Alagjovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Eva Gjorgjievska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krstev Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>
Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.
All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

11 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

15 **Natasha Stojanovska-Ilievska**

MACEDONIAN STUDENTS' ATTITUDES TO ENGLISH: A COMPARATIVE PERSPECTIVE ACROSS REGIONS

25 **Vesna Prodanovska-Poposka**

THE PRAGMATIC FUNCTIONS OF TIKTOK SLANG IN ADOLESCENT IDENTITY CONSTRUCTION AND PEER RELATIONSHIPS

33 **Şükriye Duygu Çağma**

KUZEY MAKEDONYA TÜRK AĞIZLARINDA ZARF-FİİL VE BİRLEŞİK ZARF-FİİL YAPIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Şükriye Dujgu Cagma

CONVERBS AND COMPOUND CONVERB FORMATION IN THE TURKISH DIALECTS OF NORTH MACEDONIA

43 **Doris Sava**

DEMO: DEUTSCH MACHT MOBIL. AUF DEN SPUREN DER DEUTSCHEN SPRACHE IN URBANEN RÄUMEN MIT AUTOCHTHONEN MINDERHEITEN. HERMANNSTADT UND SIEBENBÜRGEN ALS FALLBEISPIEL

Doris Sava

DEMO: GERMAN IN MOTION. LINGUISTIC TRACES OF GERMAN IN URBAN SPACES WITH AUTOCHTHONOUS MINORITIES. THE CASE OF TRANSYLVANIA

53 **Seyfettin Özdemirel**

YABANCI KÖKENLİ TIP TERİMLERİNİN TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARINDAKİ VARLIĞI

Seyfettin Özdemirel

THE PRESENCE OF FOREIGN-ORIGIN MEDICAL TERMS IN TÜRKİYE TURKISH DIALECTS

- 61 Luciana Guido Shrempf**
SU ALCUNE DEVIAZIONI LESSICALI PIÙ FREQUENTI RISCONTRATE
IN TRADUZIONI ITALIANE SCRITTE E ORALI SVOLTE DA DISCENTI
MACEDONI DI ITALIANO LS
Luciana Guido Shrempf
SOME OF THE MOST FREQUENT LEXICAL ERRORS MADE IN WRITTEN
AND ORAL TRANSLATION BY MACEDONIAN LEARNERS OF ITALIAN
LS

- 75 Sonila Sadikaj, Anxhela Belkovi**
VERBALISIERUNG DER EMOTION „FREUDE“ IM DEUTSCHEN UND
ALBANISCHEN. EINE PHRASEOLOGISCHE STUDIE IM LICHT DER
KOGNITIVEN LINGUISTIK
Sonila Sadikaj, Anxhela Belkovi
VERBALIZATION OF THE EMOTION “JOY” IN GERMAN AND
ALBANIAN. A PHRASEOLOGICAL STUDY IN THE LIGHT OF COGNITIVE
LINGUISTICS

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 87 Ала Шешкен**
80 ГОДИНИ СЛОБОДЕН РАЗВОЈ НА МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА:
РАЗМИСЛУВАЊА И ТЕОРЕТСКИ ЗАБЕЛЕШКИ
Ala Sheshken
80 YEARS OF UNRESTRICTED DEVELOPMENT OF MACEDONIAN
LITERATURE: REFLECTIONS AND THEORETICAL NOTES
- 99 Марија Ѓорѓиева-Димова**
ТАМУ КАДЕ ШТО ИМА ГЛАС, ИМА И ГОВОРНИК!
Marija Gjorgjieva-Dimova
WHERE THERE IS A VOICE, THERE IS A SPEAKER!
- 111 Данка Јовева**
ФОРМАЛНАТА СЕМАНТИКА И ЗНАЧЕЊЕТО ВО ЛИТЕРАТУРНИОТ
ДИСКУРС: МЕЃУ ПРЕЦИЗНОСТА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈАТА
Danka Joveva
FORMAL SEMANTICS AND THE MEANING IN LITERARY DISCOURSE:
BETWEEN PRECISION AND INTERPRETATION
- 121 Kristiawan Indriyanto, Wahyu Ningsih, Darman Pangaribuan**
POSTCOLONIAL ECOLOGIES: REPRESENTING SLOW VIOLENCE IN
DARI RAHIM OMBAK AND THE *HOUSE OF MANY GODS*
- 133 Dian Syahfitri, Khairil Anshari, Arianto Arianto, Sartika Sari**
GENDER, HERITAGE, AND SUSTAINABILITY: INTEGRATING NORTH
SUMATRAN ORAL LITERATURE INTO EDUCATION FOR SUSTAINABLE
DEVELOPMENT

- 145 Luisa Emanuele**
DAL MITO CLASSICO ALLA NARRATIVA CONTEMPORANEA: ARIANNA
NELLA RISCITTURA DI J. SAINT
Luisa Emanuele
FROM CLASSICAL MYTH TO CONTEMPORARY NARRATIVE: ARIADNE
IN THE J. SAINT'S REWRITING
- 157 Алирами Ибраими, Махмут Челик**
РАЗВОЈОТ НА ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ВО МАКЕДОНИЈА ВО
ОСМАНЛИСКИОТ ПЕРИОД
Alirami İbraimi, Mahmut Çelik
THE DEVELOPMENT OF TURKISH LITERATURE IN MACEDONIA
DURING THE OTTOMAN PERIOD
- 167 Славчо Ковилоски**
ПСЕВДОНИМИТЕ, ИНИЦИЈАЛИТЕ И АНОНИМИТЕ ВО
МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ ОД ПРВАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК
Slavcho Koviloski
PSEUDONYMS, INITIALS AND ANONYMS IN MACEDONIAN
LITERATURE FROM THE FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY
- 175 Ивана Велкова**
ХУМАНИСТИЧКИТЕ АСПЕКТИ ВО РОМАНОТ „КАЛЕШ АНЃА“ ОД
СТАЛЕ ПОПОВ
Ivana Velkova
THE HUMANISTIC ASPECTS IN THE NOVEL “KALESH ANGJA” BY
STALE POPOV
- 187 Aterda Lika, Lindita Kazazi**
LA PAROLA NEGATA: L'OPERA ERMETICA E TRADUTTIVA DI ZEF
ZORBA TRA CENSURA, SILENZIO E MEMORIA POETICA
Aterda Lika, Lindita Kazazi
THE DENIED WORD: THE HERMETIC AND TRANSLATIONAL WORK OF
ZEF ZORBA BETWEEN CENSORSHIP, SILENCE AND POETIC MEMORY
- 197 Osman Emin, Nurlana Mustafayeva**
İKİCOĞRAFYA, TEKRUH: İLHAMİEMİNVEBAHTİYARVAHAPZADE'NİN
ŞİİRLERİNDE TASAVVUFÎ DERİNLİK
Osman Emin, Nurlana Mustafayeva
TWO GEOGRAPHIES, ONE SOUL: SUFISTIC DEPTH IN THE POETRY OF
ILHAMI EMIN AND BAHTİYAR VAHAPZADE
- 209 Lorita Fejza, Seniha Krasniqi**
OTHERNESS AND GENDER PERFORMATIVITY IN JOYCE'S *DUBLINERS*
AND *ULYSSES*

КУЛТУРА / CULTURE

- 223 Владимир Илиевски**
„НАЧЕРТАНИЈЕ“ НА ИЛИЈА ГАРАШАНИН И ПРЕМОЛЧУВАЊЕТО НА
МАКЕДОНИЈА
Vladimir Ilievski
ILIJA GARASANIN'S "NACERTANIJE" AND THE INTENTIONAL
OMISSION OF MACEDONIA
- 233 Ekaterina Namicheva-Todorovska, Petar Namichev**
THE ROLE OF SUSTAINABLE ARCHITECTURE IN REVITALIZING
URBAN AREAS: BALANCING PRESERVATION AND INNOVATION

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 247 Виолета Јанушева, Јове Д. Талевски, Маја Јанушева**
ОБЈЕКТИВНОСТА ВО ОЦЕНУВАЊЕТО НА ПОСТИГАЊАТА НА
УЧЕНИЦИТЕ
Violeta Janusheva, Jove D. Talevski, Maja Janusheva
THE OBJECTIVITY OF THE STUDENTS' ACHIEVEMENTS ASSESSMENT
- 257 Andreja Retelj**
LEHRENDE WERDEN. WIE DAF-LEHRAMTSSTUDIERENDE IHRE
LEHRERROLLE IM PRAKTIKUM WAHRNEHMEN
Andreja Retelj
BECOMING A TEACHER: HOW PRE-SERVICE GFL TEACHERS PERCEIVE
THEIR TEACHER ROLE DURING THE PRACTICUM

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 269 Брикена Цафери, Гзим Цафери, Билјана Ивановска, Сашка Јовановска**
ПРЕГЛЕДИ И АНАЛИТИЧКА РЕФЛЕКСИЈА ЗА ПРОЕКТОТ: „СОВРЕМЕНИ
ПРИСТАПИ ВО ИСТРАЖУВАЊЕТО НА ИНТЕРКУЛТУРНАТА
ПРАГМАТИКА И НЕЈЗИНА ПРИМЕНА ВО НАСТАВАТА – ОД НАУЧНИ
КОНЦЕПТИ ДО ПРАКТИЧНА РЕАЛИЗАЦИЈА“
Brikena Xhaferri, Gzim Xhaferri, Biljana Ivanovska, Sashka Jovanovska
REVIEW AND ANALYTICAL REFLECTION ON THE PROJECT:
“CONTEMPORARY APPROACHES IN INTERCULTURAL PRAGMATICS
RESEARCH AND ITS APPLICATION IN TEACHING – FROM SCIENTIFIC
CONCEPTS TO PRACTICAL IMPLEMENTATION”

ДОДАТОК / APPENDIX

- 281 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ**
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПСЕВДОНИМИТЕ, ИНИЦИЈАЛИТЕ И АНОНИМИТЕ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ ОД ПРВАТА ПОЛОВИНА НА XX ВЕК

Славчо Ковилоски

Институт за македонска литература, Скопје, С. Македонија
slavcho.koviloski@outlook.com

Апстракт: Во трудот се осврнуваме на дешифрирање и анализирање на македонските книжевни псевдоними од првата половина на XX век. Во овој период развојот на македонската книжевност се одвива во поразлични услови од претходниот век, а некои од македонските автори им припаѓаат и на други литератури. Токму затоа, кога зборуваме за македонските псевдоними во првата половина на XX век, ние потенцираме дека тие се однесуваат на периодот меѓу двете светски војни. Уметничките вредности на македонските книжевни дела од ова време се зголемени и покрај разните политички, идеолошки и економски притисоци кои довеле до создавање на дела потпишани со псевдоними. Дел од овие автори кои пишувале со псевдоними се вградени во основите на современата македонска литература, како на пример Кочо Рацин, Ангел Жаров, Венко Марковски, Ѓорѓи Абациев, Коле Неделковски и др. Со расчитувањето на псевдонимите македонската книжевност се збогатува и се зголемува во квантитет и во квалитет, па оттаму го нагласуваме значењето на ваквите проучувања.

Клучни зборови: *псевдоними, иницијали, аноними, македонска книжевност во прва половина на XX век, Македонски литературен кружок.*

Воведни белешки

Прашањето за псевдонимите користени од македонската интелигенција во првата половина на XX век е комплексно и за него не може да се даде едноставен одговор. Тоа се должи, пред сè, на општествено-политичките услови со кои се соочиле македонските писатели по Балканските и Првата светска војна. Токму затоа, кога зборуваме за македонските псевдоними во првата половина на XX век, ние потенцираме дека тие се однесуваат на периодот меѓу двете светски војни. Имено, во претходниот период, кога Македонија се наоѓала под османлиска власт, македонската книжевност се одвивала во рамките на едни и исти општествени, односно цивилизациски услови. По поделбата на Македонија, овие услови станале различни за Македонците под српска, бугарска и грчка власт.

Токму затоа, ние се решивме да ги претставиме псевдонимите на македонските автори од ова време, без разлика на нивните политички и идеолошки ставови. Некои од нив ѝ припаѓаат само на македонската

книжевност, некои свое место имаат и во соседните балкански литератури, но коренот им е тој: родени се или потекнуваат од македонската земја. Сепак, треба да се внимава на нивните првични чекори во книжевниот свет. Дел од нив кои започнале да пишуваат во времето кога Македонија се наоѓала под османлиска власт, односно од крајот на XIX и првите години на XX век, продолжиле да создаваат во меѓувоенниот период, како на пример Евтим Спространов и Арсени Јовков; кај други нивните почетоци ги регистрираме токму по Балканските и по Првата светска војна, како на пример Сребро Јанакиев; трети, својот опус го започнале во 30-тите години на XX век, со нагласка на авторите од Македонскиот литературен кружок, како на пример Кочо Рацин, Михаил Сматракалев, Ѓорѓи Абациев итн.; други, пак, се појавиле токму пред почетокот или за време на Втората светска војна, како на пример Бранко Заревски и Благоја Стефковски; понатаму, некои од нив пишувале на македонски, а некои на српски и бугарски јазик; некои ѝ припаѓале на социјалистичката младина, некои биле задоеени со десна идеологија и сл.

Нашите истражувања покажаа дека како и во претходниот век, и сега голем дел од авторските дела биле потпишувани со псевдоними. Тие биле производ на времето во кое твореле авторите: изложени под политички и економски притисоци, исполнети со младешки занес, обземени со различни книжевни струења итн. Оттаму и шаренилото во псевдонимите за кои ќе зборуваме во продолжение. Во оваа прилика уште ќе додадеме и дека за нашето истражување користевме изворна литература, односно голем број списанија и весници на чии страници се наоѓаат овие псевдоними и кратенки: *Наша реч*, *Луч*, *Литературен кријник*, *Илустрација Илинден*, *Наш весник*, *Весник на весниците*, *Македонија*, *Независна Македонија*, *Успрем*, *Родина* и др. На ваков начин, ние ги продолжуваме истражувањата повразни со македонските книжевни псевдоними започнати во 2021 година (Ковилоски, 2021a, стр. 33-46; Ковилоски, 2021b, стр. 71-98).

Книжевни псевдоними од првата половина на XX век

Делот со анализа на книжевните псевдоними ќе го започнеме со прифаќањето на *ново ѝрезиме (и/или име)*, на дел од авторите, кои целосно се идентификувале со него. Некои од нив дури и се озаконети преку лични документи. За нас е интересно што некои од основоположниците на современата македонска литература зеле вакви имиња, коишто на почетокот можеби биле псевдоними, но подоцна станале дел од личната идентификација. Такви се примерите со Кочо Рацин роден како Коста Солев и Венко Марковски роден како Венјамин Тошев. Случајот со Рацин е мошне интересен, бидејќи поводот да го земе овој псевдоним била неговата вљубеност во младата велешанка Рахилка Фирфова (Раца). Псевдонимов поседува и своја скратена верзија, иницијалите К. Р. Како и Рацин, и следниот негов псевдоним Невен Пејко е производ на друга негова љубов, Невенка Вујиќ, ќерка на српски учител во Велес. И овој псевдоним има своја кратка варијанта, иницијалите Н. П.

Целосно ново име и презиме зел и нивниот колега од Македонскиот литературен кружок во Софија, Михаил Сматракалев, кој се потпишувал како Ангел Жаров. Сепак, случајот со Сматракалев можеме да го сведеме во општата категорија псевдоними познати како *pen name* или *nom-de-plume*, односно уметничко име, бидејќи употребата на потписот Ангел Жаров се однесувала на одреден временски интервал, додека во понатамошниот период од неговиот живот Сматракалев го употребувал и роденото име и презиме. Освен наведениот псевдоним, Сматракалев употребувал уште најмалку десетина познати псевдоними: Анжар, Михаил Иванов, М. Иванов, М. Рудин, Серчанин, Петре Струмски, Мишел Флен, Мартин, Количкар Каналов, Мифисма, Миле Струмски и др.

Псевдоними користеле и останатите членови на Македонскиот литературен кружок. Роден во фамилија на македонски емигранти во Видин, Асен Шудров е познат под псевдонимот Ведров (Асен Ведров; Асень Ведровъ; Ас. Ведровъ), кој во голема мера во подоцнежните години му станува и дел од личната идентификација. Слично постапил и Антон Великов, кој има повеќе псевдоними (Андонъ Щурков, Беломорски итн.), Венко Марковски (Илинденски), а за некои од нив ќе зборуваме и во продолжение на нашиот текст. На ова место ќе го споменеме и Никола Киров, чиј потпис Мајски (Майски) станал дел од неговиот идентификациски код. Да не заборавиме дека уште еден кружочник, Коле Неделковски, кој го овековечил своето име во литературниот свет, всушност бил роден како Никола Неделков, а го употребувал псевдонимот С. Тодоровски.

Можеби најбројни се *крајтенкиџе*, односно *иницијалиџе*, кои ги сместуваме во категоријата криптоними со кои на еден или друг начин авторите го користат сопственото име, но исто така, понекогаш само го загатнуваат авторскиот идентитет. Тогаш, како и денес, било вообичаено новинарските текстови и книжевните творби објавувани во печатот да се потпишуваат кратко, поради заштеда на простор, криење на идентитетот поради најразлични причини итн. Благодарение на долгогодишните истражувања на поголем број вакви изданија, бевме во можност успешно да одгатнеме повеќе иницијали и кратенки. Тоа го направивме со утврдување на идеолошкиот дискурс на весникот (левичарски, десничарски, социјалистички, анархистички, централистички), неговите основачи и соработници, имиња кои често се повторуваат со целосна или скратена форма. Постојат бројни примери во списанието *Илустрација Илинден*: Лазар Томов (Л. Т.), Христо Танушев (Хр. Т.), Кирил Христов Совичанов (К. Хр.; К. Хр. С-въ; К. Х.; К. Хр. Сович), Тодор Станков (Т. С.) итн; во *Наша реч*: Благоја Стефковски (Г. М.), Кузман Јосифовски-Питу (К. Ј.), Тодор Јордановски (Т. Ј.); и на други места низ периодиката: Веселинка Малинска (В. М.), Антон Панов (А. П.), Антон Великов (А. В.), Атанас Раздолов (А. Р.; А.), Евтим Спространов (Е. С.; Е. С-въ), Ѓорѓи Абациев (Аб. Г.; А. Г.; Г. А.; Г. Аб.), Кирил Милјоски (КИМ) итн. Овде ќе споменеме дека во науката е прифатено дека дури и нецелосното запишување на името и презимето означува начин на криење на идентитетот. Во таа насока ќе ги наведеме

потписите на Павел Шатов (П. П. Шатовъ), Атанас Раздолов (А. Раздоловъ, Ив. Ат. Раздоловъ, А. И. Раздоловъ, Ат. Ив. Раздоловъ), Димитрија Чуповски (Д. Чуповскій; Д. Д. Павле-Чуповскій), Михаил К. Шатов (М. К. Шатовъ), Никола Киров (Н. К. Майски; Ник. Кировъ), Петар Поп Арсов (П. п. Арсовъ), Ѓорѓи Абаџиев (Г. Д. Абаџиев) и др.

Понатаму, можевме да регистрираме псевдоними изведени од *џеоними*, односно *џојоними*: Ѓорѓи Абаџиев (Гоџе Полинчанец и Полинчанец), кој е родум од Дојран, а псевдонимот е изведен од старото име на градот, Полин; сличен е и примерот со Асен Каваев (А. Струга). Ги зедовме предвид и Антон Великов (Беломорски; Александар Беломорски; А. Беломорски; Ал. Беломорски; Алекси Беломорски), Васил Ивановски (Бистришки, Бистрицки), Матеј Геров (Беломорски). Псевдонимите на Антон Великов, Васил Ивановски и Матеј Геров ги сместуваме и во поткатегијата изведенки од *хиороними*. Тие означуваат посебна поткатегија којашто се однесува на водена површина (реки, езера, мориња), бидејќи Беломорски се однесува на Бело Море, т.е. Егејско Море, а Бистришки се однесува на реката Бистрица. Псевдонимот Беломорски (геоним, хидроним), всушност, претставува *колеќџивен џсевдоним*, бидејќи со него се користеле повеќемина автори.

Еден друг пример за колеќивен псевдоним што, всушност, претставува *еџноним* (со кој се одредува припадност), којшто многу често се употребувал во XIX век, го наоѓаме во потписите на Никола Џеров (Македонецъ), Димитрија Чуповски (Македонецъ) и др. За волја на вистината, со потписот Македонец постојат повеќе текстови кои, за жал, сега за сега остануваат скриени под превезот на тајноста.

Науката била во можност да дешифрира и неколку *аноними*, односно непотпишани објави. Таков е примерот со песната „Ленка“ за која се знае дека е дело на Кочо Рацин, а без авторски потпис е објавена во *Наша реч*, бр. 13, 1940. Со анонимни објави се јавуваат и Атанас Раздолов на страниците на весникот *Малешевски Балкан*, Димо Хаџи Димов во *Изџревь*, Димитрија Чуповски во *Македонскџ џолосъ*, Тодор Миrowsки во *Наш весник*, Кире Димов-Мал Ќире во *Наша реч* и други.

Постојат неколку видови псевдоними кои, за разлика од претходниот век, имаме можност да ги регистрираме токму во периодот меѓу двете светски војни. Таков, на пример, е *ејдонимоџ* со кој се дава оцена за физичкиот изглед на авторот. Еден од првите, ако не и прв познат и регистриран ејдоним во македонската книжевност, е оној на Кире Димов (Мал Ќире, Мал Ќире). Надворешниот (физичкиот) изглед е присутен и во именувањата на Борко Талески (Модерното) и Вера Ацева (Младинката).

Во категијата *алоним*, односно *хеџероним*, што означува употреба на име или презиме на реална личност кое се употребува како псевдоним го имаме случајот со Антон Великов. Меѓу другото, тој се потпишувал со Андонъ Щурков /работникъ печатаръ или едноставно со Щурков. Всушност, Великов го сел семејното презиме (Щурков) за псевдоним. Како и во минатиот век, со примерот на Димитар Молеров (Пиновски-Зелень

Боръ) (во случајот: дрво) и во овој период утврдиме постоење само на еден псевдоним во чија основа се наоѓа *фиџоним*, а тоа е Перо Ивановски (Перо Тиквар во *Илинденски џаџи*), односно псевдоним што означува дрво или растение (во случајот: тиква).

Тиџлонимите биле користени од некои од авторите со цел да го означат стекнатото звање, односно високиот општествен статус, како на пример случајот со Димитар Влахов (Д-рџ Д. Влаховџ), Иван Ѓоргов (Проф. Д-рџ Ив. А. Георговџ), Никола Генадиев (Д-рџ Н. Геннадиевџ), Јордан Ангелов (свещ. Јур. Ангеловџ) и др. Предизвик за утврдување на можноста да го вклучиме во категоријата титлоним беа два записа на Матеј Геров потпишани со доктор (д-р) и мајстор (Мајстор). Со нашите истражувања утврдиме дека овие титлоними треба да ги сместиме во посебна поткатегирија на псевдоними (д-р Ницев, Мајстор Матея). Бидејќи станува збор за потписи кои не ја покажуваат неговата вистинска професија, занает или дејност, овие титлоними, во нашиот случај ќе ги именуваме како *џсевдоџиџлоними* и *арисџоними*.

Оваа прилика ќе ја искористиме за да наведеме и еден случај кој само ја покажува комплексноста на прашањето за псевдонимите. Имено, на страниците на весникот *Македонија* (1926-1934) го сретнавме и титлонимот Д-рџ Вл. Руменовџ, кој се однесува на Владимир Руменов, деец на македонската емиграција во Софија од Крушево. Меѓутоа, зад ова легализирано име, всушност, се крие роденото име на Наум Мушевски, син на Јован Мушевски и Румена Мушевска. И тука не застануваме, бидејќи презимето Руменов што тој го користи е преземено, односно е производ на името на мајката Румена. На таков начин имаме псевдонимен запис, категоризиран како титлоним, во чија основа се наоѓа *маџроним*.

На страниците на печатот што се објавувал во Хрватска, македонските автори во голем дел се потпишувале со латинично писмо, а такви биле и нивните псевдоними регистрирани како *лаџинизми*. Најпознат е примерот со Борис Џонов, книжевник и партиски деец (BODŽO, Boro), како и оној на Бранко Заревски (B. Dragorski). Можеме да им влеземе во трагата на двата наведени псевдоними. Boro е, всушност, нагаленото име на Џонов, додека потписот BODŽO произлегува од првите букви на неговото име и презиме. Кај Заревски, пак, името е дадено со иницијалот Б., додека презимето произлегува од реката Драгор којашто тече во неговиот роден град Битола.

Интересен е случајот и особен впечаток оставаат двајцата браќа од Кукуш, Тома и Христо Измирлиеви, кои заедно искористиле над стотина псевдоними. Постариот Тома (Момче Македонче, Фома Фомич, Клинци, Неверниј Тома, Митре Шупелката, Ф. Ф.), силно му влијаел на помладиот Христо со својата лева, односно комунистичка определба. Христо Измирлиев, пак, во книжевноста е попознат под неговото уметничко име Христо Смирненски (Баш комита, Сузана, Хризантема, Џ. С., Хриз., Сакјаски, Иван Иванич, Vedbale, Wed и др.).

Од другите дешифрирани псевдоними кои се интересни и чии автори наоѓаат свое место во македонската книжевна историја ќе ги споменеме:

Бранко Заревски (К. О. Огин), Благоја Стефковски (Гојчо Минтан, Минтан, Г. Минтан), Ѓорѓи Абациев (Кобусъ), Димо Хаџи Димов (Силуетъ, Авиценусъ), Сребро Јанакиев (Сиври синек) Антон Попов (А. Струмски), Ангел Динев (Еликсир), Никола Ѓумуров (Ѓумур), Никола Церов (Джеронимо), Петар Серафимов(иќ) (П. С. Језерски) итн.

Значењето на овие псевдоними може да се објасни преку нивните идеолошки определби, но и преку користење едноставни практични средства од секојдневјето. На пример, псевдонимите на Димо Хаџи Димов укажуваат на неговото чувство за филозофија и старина, па оттаму се Силуетъ (Силуета) со значење еднобојна контура или матна слика на нешто и Авиценусъ (Авицена), прославен арапски филозоф, астроном, физичар итн. Благоја Стефковски, пак, својот псевдоним го извел со кратење на своето име Благоја во Гојчо (кратка форма, нагалено име) и именката минтан што, всушност, означува старински капут со долги тесни ракави. Некои од своите псевдоними Михаил Сматракалев ги изведувал едноставно со отфрлање на фамилијарното презиме и оставање на средното презиме, тогаш изведувано од татковото име. Така, Михаил Иванов Сматракалев станал Михаил Иванов и М. Иванов, но од ова именување ги извел и псевдонимите Серчанин (Сматракалев бил родум од градот Сер) и Миле Струмски (Миле, нагалено од Михаил и Струмски според реката Струма која тече во близина на родното место).

Од друга страна, имаме посериозен обид за мистифицирање на авторството, како што е во случајот со псевдонимот Сиври синек на Сребро Јанакиев. Нашите истражувања утврдија дека овој псевдоним го извел од грчкиот збор сиври што значи остар и зборот синек од северните македонски и јужните српски предели со значење син (разгален, мазен), па на таков начин буквалното значење на овој псевдоним ќе биде: остар размазенко или остро галениче.

Кај некои псевдоними науката изразила сомневања во однос на вистинската авторска идентификација, односно сè уште не го изнела конечниот суд. Како пример ќе ги земеме псевдонимите Д. Морен и Стр., за кои со голема сигурност Блаже Ристовски смета дека им припаѓале на Димитар Миленски и на Страшо Пинџур. Сепак, самиот тој остава прашалник за нивното дефинитивно расчитување (Ристовски, 1982, стр. 176).

Регистрираме и *прекари* кои се јавуваат заедно со скратеното или целосното име на авторите. Некои од нив се пренесени по наследство, како на пример случајот со Томо Смилјаниќ-*Брадина* и Војислав Илиќ-*Танџурски* (кај Илиќ го сретнуваме и прекарот Најмлаѓи); некои се земени од самите автори во знак на сеќавање на родното место, како на пример Младен Мартинов-Бурински (роден во селото Буринец, Дебарска Жупа); некои се дадени од други лица, а подоцна присвоени, како на пример Димче Крстески-Бабе; некои се користени како псевдоними, но и како прекари, како на пример Кире Димов-*Мал Ѓуре* итн. Во оваа пригода треба да

напоменеме дека постојат и целосни имиња и презимиња кои може да нè упатат на целосна идентификација на авторите, со тоа што тие се запишани во духот на времето. Така, бројни се авторите кои создавале во Вардарскиот дел на Македонија меѓу двете светски војни, односно под српска власт. Тие имаат идентификациски обележја во согласност со традиционалните српски презимиња, па така имаме Антоније Ђ. Пановиќ и Ант. Ђ. Пановиќ за Антон Панов, Цеко Стефановиќ за Цеко Стефанов Попиванов, Риста поп Симовиќ за Христо Попсимов, Рад. К. Петковиќ и Р. К. Петковиќ за Радослав К. Петковски итн. За тешкотиите со кои се соочувале македонските автори во ова време доволно зборува фактот што кога објавувал во српски списанија, Ѓорѓи Киселинов се потпишувал со Ђ. Ј. Киселиновиќ, а кога објавувал во бугарски списанија се потпишувал со Г. Ј. Киселиновъ. Впрочем, како што можеме да видиме, има повеќе вакви примери.

Во оваа прилика сосема накратко ќе се задржиме на уште еден вид псевдоними кои немаат врска со книжевноста, но се појавиле во периодот што е предмет на нашиот интерес. Тоа се *конспиративниите имиња*, односно *револуционерните (комитетските) и партизанските псевдоними*, кои учесниците во револуционерните борби за ослободување на Македонија и на македонскиот народ ги употребувале членовите на различни револуционерни структури во периодот на Балканските, Првата и Втората светска војна, како и во меѓувоенниот период. Такви користеле старите македонски револуционери од илинденскиот период и нивните директни наследници, како на пример Арсени Јовков (Пейко Селички, Стар Чинар), Панче Васков (Жапон), Славчо Ковачев (Млечното) итн. Особено важни за нас се прекарите со кои се распознавале припадниците на македонското партизанско движење за време на народноослободителната војна на Македонија: Методија Андонов (Ченто), Христијан Тодоровски (Карпош), Никола Оровчанец (Сандански), Васил Антевски (Дрен), Чеде Филиповски (Даме), Боро (Боривој) Поцков (Мирко Шпанецот), Лазо Филипоски (Лавски), Боро Петрушевски (Папучар), Борко Темелкоски (Лилјакот), Владо Малески (Тале), Перо Наков (Скубе), Трајко Бошкоски (Тарцан) итн.

Заклучни согледби

Прашањето на псевдонимноста во македонската култура и општествена средина и понатаму останува отворено за голем број написи објавувани на страниците на печатот на српски и на бугарски јазик. Дешифрирањето на скриените имиња, кратенките (иницијалите), анонимите се само дел од научните предизвици со кои треба да се соочат идните истражувачи на оваа проблематика. Нам ни останува да заклучиме дека со расчитувањето на псевдонимите македонската книжевност се збогатува и се зголемува во квантитет и во квалитет, па оттаму го нагласуваме значењето на ваквите проучувања.

Библиографија

- Алексиев, Александар. (1984). *Низ лиџературноио минаио и сегашиностиа*. Скопје: Култура.
- Ковилоски, Славчо. (2021а). „Дешифрирање и категоризација на македонските книжевни псевдоними“. *Филолошки сџудии* 20, 1, 33-46.
- Ковилоски, Славчо. (2021б). „Псевдонимите и анонимите во македонската книжевност од XIX век“. *Сџекџар*, бр. 77, 71-98.
- Радически, Науме. (2011). *Пред алфа и џред делџа*. Скопје: Македоника литера.
- Ристовски, Блаже. (1982). *Пројави и џрофили 2*. Скопје: Студентски збор.
- Ристовски, Блаже. (1993). *Македонски леџоџис, II*. Скопје: Македонска книга.
- Сматракалев, Михаил. (1993). *Македонскиоџ лиџературен кружок*. Скопје: Култура.
- Тоциновски, Васил. (1997). *Тројца кружочници*. Скопје: Култура, Институт за македонска литература.
- Тоциновски, Васил. (1998). *Судбини на оџкорнаџикоџ*. Велес: Друштво за наука и култура.

Slavcho Koviloski

Institute of Macedonian Literature, Skopje, N. Macedonia

Pseudonyms, Initials and Anonyms in Macedonian Literature from The First Half of The 20th Century

Abstract: This study deciphers and analyses Macedonian literary pseudonyms from the first half of the 20th century. During this period, the development of Macedonian literature occurred under different conditions compared to the previous century, with some Macedonian authors also belonging to other literary traditions. Consequently, when discussing Macedonian pseudonyms in the first half of the 20th century, emphasis is placed on the interwar period. The artistic merit of Macedonian literary works from this time increased despite various political, ideological, and economic pressures which necessitated the use of pseudonyms. Several authors who employed pseudonyms are now considered foundational to contemporary Macedonian literature, including Kočo Racin, Angel Žarov, Venko Markovski, Gjorgji Abadžiev, and Kole Nedelkovski. By understanding pseudonyms, the Macedonian literature is enriched and increases in quantity and quality. Therefore, we emphasize the importance of such studies.

Keywords: *pseudonyms; initials; anonyms; Macedonian literature in the first half of the 20th century; Macedonian literary circle.*

ГОД. 10
БР. 20

ПАЛИМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. X
NO 20